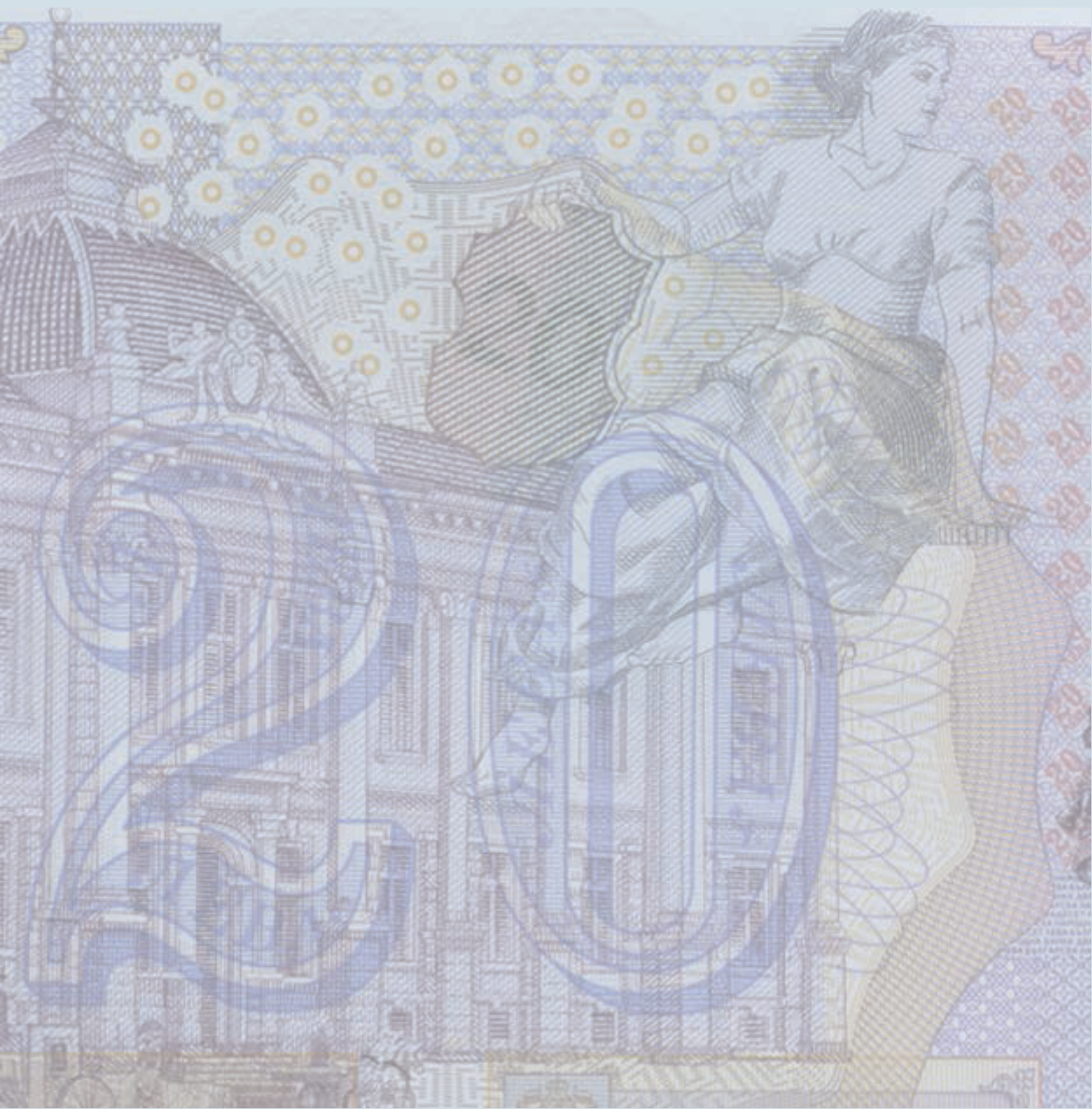

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА

ПРЕГЛЕД НА ЕМИСИОННО-КАСОВАТА ДЕЙНОСТ НА БНБ ЮЛИ – СЕПТЕМВРИ 2019 г.

Съдържание

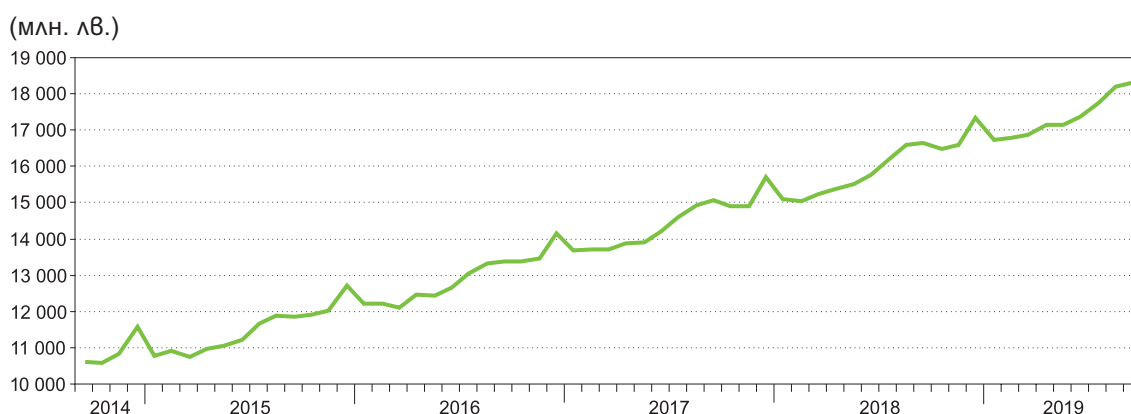
I. Пари в обращение (банкноти и монети извън касите на БНБ)	3
1. Динамика на парите в обращение	3
2. Динамика и купюрен строеж на банкнотите и монетите в обращение	4
II. Неистински и преправени банкноти и разменни монети	7
III. Негодни банкноти и разменни монети	8

I. Пари в обращение (банкноти и монети извън касите на БНБ)

1. Динамика на парите в обращение

В края на септември 2019 г. парите в обращение¹ достигнаха 18 305.9 млн. лв. За едногодишен период спрямо края на септември 2018 г. те нараснаха с 9.98%, или с 1661.0 млн. лв. През предходния едногодишен период нарастването беше по-високо в процентно отношение (10.38%), но по-ниско като абсолютна стойност (1565.0 млн. лв.).

Пари в обращение (септември 2014 г. – септември 2019 г.)

Източник: БНБ.

През юли – септември 2019 г. парите в обращение се увеличиха с 944.3 млн. лв., или с 5.44% в сравнение с края юни 2019 г. Нарастването им е с 0.12 процентни пункта по-ниско от отчетеното за същия период на 2018 г. Най-висок месечен растеж (2.57%) в рамките на третото тримесечие на 2019 г. парите в обращение отбелязаха през август.

Пари в обращение

(млн. лв.)

	30 септември 2018 г.	30 юни 2019 г.	30 септември 2019 г.
Пари в обращение – общо, в т.ч.	16 644.8	17 361.6	18 305.9
Банкноти	16 235.7	16 917.9	17 849.4
Разменни монети	401.5	435.8	448.6
Възпоменателни монети	7.6	7.9	7.9

Източник: БНБ.

¹ В т.ч.: банкноти и разменни монети, емисии след 5 юли 1999 г., вкл. изтеглените от обращение без краен срок на обмяна, и възпоменателни монети, емисии след 5 юли 1999 г., вкл. изтеглените от обращение с ненастъпил краен срок на обмяна.

В края на септември 2019 г. делът на банкнотите в общата стойност на парите в обращение е 97.51%, като през третото тримесечие той се е увеличил с 0.07 процентни пункта спрямо края на юни 2019 г.

Средната по стойност банкнота в обращение в края на третото тримесечие на 2019 г. е 36.80 лв., което представлява увеличение с 0.42 лв. спрямо края на юни. За едногодишен период стойността ѝ се е повишила с 1.48 лв., или с 4.18%, вследствие на по-високите темпове на нарастване в паричното обращение на броя на банкнотите от 50 и 100 лв. в сравнение с останалите номинали, както и поради замяната на банкнотата от 2 лв. с монета със същия номинал.

Към 30 септември 2019 г. делът на разменните монети в стойността на парите в обращение е 2.45%, като през третото тримесечие той се е понижил с 0.06 процентни пункта спрямо края на преходното.

Средната по стойност разменна монета в обращение в края на септември 2019 г. е 0.18 лв. Както спрямо края на юни, така също и за едногодишен период стойността ѝ е нараснала с 0.01 лв. в резултат от навлизането в обращение на монетата с номинал 2 лв.

В края на септември делът на възпоменателните монети в общата стойност на парите в обращение е 0.04% и се е понижил с 0.01 процентен пункт както спрямо края на юни 2019 г., така и спрямо края на септември 2018 г.

В изпълнение на приетата от Управителния съвет на БНБ „Програма за отсичане на възпоменателни монети и отпечатване на възпоменателни банкноти за 2019 година“ и на основание на чл. 25, ал. 1 от Закона за Българската народна банка (БНБ) през третото тримесечие БНБ пусна в обращение сребърна възпоменателна монета „150 години Българска академия на науките“ с номинална стойност 10 лв.

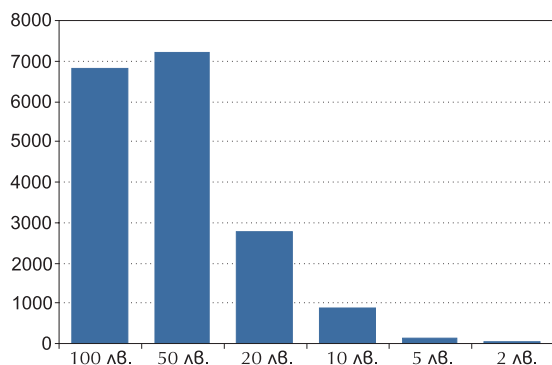
2. Динамика и купюрен строеж на банкнотите и монетите в обращение

В края на септември 2019 г. в обращение са 485.0 млн. броя банкноти, които са с 20.1 млн. броя, или с 4.32% повече в сравнение с края на юни. За същия период общата им стойност нарасна с 5.51% (931.5 млн. лв.), достигайки към 30 септември 17 849.4 млн. лв.

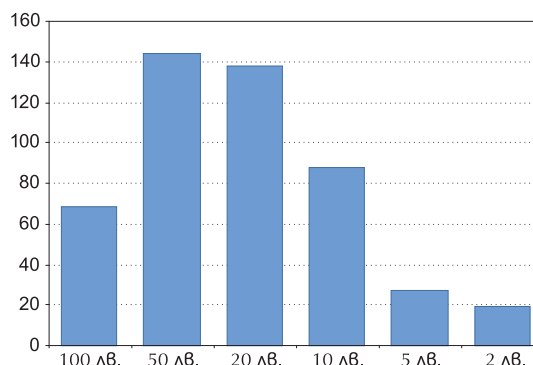
За първи път в купюрния строеж на банкнотите в обращение, емисии след 5 юли 1999 г., делът на броя на банкнотите в обращение с номинал 50 лв. надвишава този на 20-левовете банкноти. В края на третото тримесечие на 2019 г. в обращение са 143.9 млн. броя банкноти от 50 лв., което им отрежда и най-големия дял (29.68%) в общия брой на банкнотите в обращение. С най-малък дял (4.00%) е броят на банкнотите от 2 лв.

Структура на банкнотите в обращение към 30 септември 2019 г.

(по стойност, млн. лв.)

(по брой, млн. бр.)

Източник: БНБ.

Спрямо края на юни 2019 г. в структурата по брой на банкнотите в обращение дяловете на номиналите от 50 и 100 лв. нараснаха съответно с 1.00 и 0.02 процентни пункта, а тези на банкнотите с номинална стойност от 2, 5, 10 и 20 лв. намаляха съответно с 0.27, 0.17, 0.22 и 0.36 процентни пункта.

За едногодишен период банкнотите в обращение се увеличиха с 25.4 млн. (5.53%) по брой и с 1613.6 млн. лв. (9.94%) по стойност.

Запазва се тенденцията от предходните периоди на изпреварващ годишен темп на нарастване в наличнопаричното обращение на броя на банкнотите с високи номинали (50 и 100 лв.) в сравнение с останалите номинали. Именно тези банкноти имат основен принос за годишния растеж както на броя, така и на стойността на банкнотите в обращение.

Спрямо края на септември 2018 г. в структурата по брой на банкнотите в обращение дяловете на номиналите от 50 и 100 лв. нараснаха съответно с 2.14 и 0.70 процентни пункта, а на тези от 2, 5, 10 и 20 лв. намаляха съответно с 0.90, 0.31, 0.61 и 1.02 процентни пункта.

В края на септември 2019 г. общата стойност на намиращите се извън касите на БНБ банкноти с номинал 50 лв. е 7196.5 млн. лв., което е най-големият дял (40.33%) в структурата по стойност на банкнотите в обращение. С най-малък дял (0.22%) е стойността на банкнотите с номинал 2 лв.

Банкнотата от 50 лв. е единствената в структурата по стойност на банкнотите в обращение, чийто дял нарасна (с 0.92 процентни пункта) спрямо края на второто тримесечие. За същия период дяловете на банкнотите от 2, 5, 10, 20 и 100 лв. намаляха съответно с 0.02, 0.03, 0.12, 0.37 и 0.38 процентни пункта.

В структурата по стойност на банкнотите в обращение спрямо края на септември 2018 г. дяловете на банкнотите от 50 и 100 лв. нараснаха съответно с 1.34 и 0.40 процентни пункта, докато на останалите номинали намаляха, като най-съществено е понижението на дела на банкнотата от 20 лв. – с 1.22 процентни пункта (от 16.67% до 15.45%). На годишна база с най-малко намаляха дяловете на банкнотите от 2 и 5 лв. – съответно с 0.06 и 0.08 процентни пункта.

В края на септември 2019 г. в обращение са 2552.7 млн. броя разменни монети, които са с 49.4 млн. броя, или с 1.97% повече в сравнение с отчетеното в края на юни. За същия период общата им стойност се увеличи с 12.8 млн. лв., или с 2.93%, и в края на септември 2019 г. достигна 448.6 млн. лв.

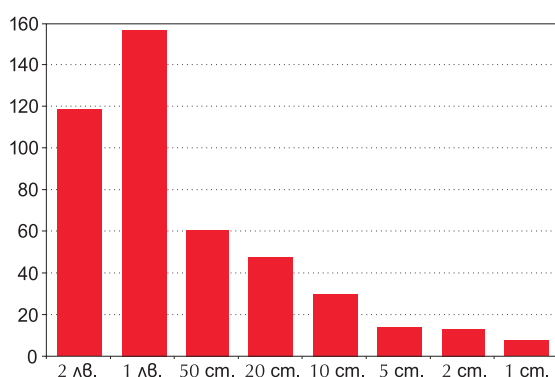
Тенденцията към увеличаване на броя на разменните монети в обращение от всички номинали се запазва. През третото тримесечие на 2019 г. най-голямо в процентно изражение е нарастването при разменната монета с номинал 2 лв. – с 6.10%. Увеличението при монетите с ниски номинали е сравнително устойчиво, като за периода юли – септември броят на монетите от 1, 2 и 5 ст. нарасна съответно с 1.50%, 1.80% и 2.16%.

За едногодишен период общият брой на разменните монети в обращение се увеличи със 157.6 млн. (6.58%), а стойността им – с 47.1 млн. лв. (11.74%). С най-бърз темп нараства броят на монетите с номинал 2 лв. – с 33.55% на годишна база, което представлява увеличение с 14.9 млн. броя, като в края на септември 2019 г. в обращение са 59.5 млн. броя. Броят на монетите от 2 ст. нараства със 7.08%, или с 43.2 млн. При останалите номинали нарастването на годишна база е в границите от 3.68% за монетите от 50 ст. до 6.94% при монетите от 5 ст.

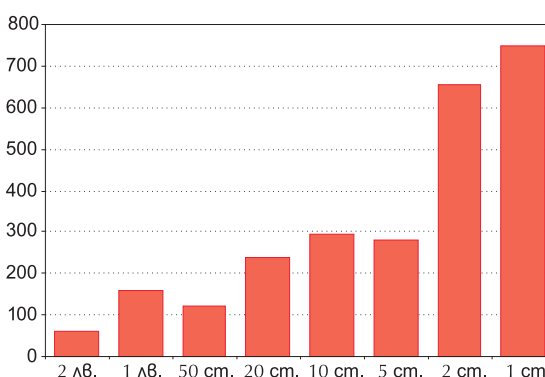
Най-голям дял (29.27%) в общия брой на разменните монети в обращение в края на третото тримесечие на 2019 г. имат монетите от 1 ст., които към 30 септември извън касите на БНБ са 747.1 млн. броя. С най-малък дял (2.33%) е броят на монетите с номинал 2 лв.

Структура на разменните монети в обращение към 30 септември 2019 г.

(по стойност, млн. лв.)

(по брой, млн. бр.)

Източник: БНБ.

Спрямо края на юни 2019 г. в структурата по брой на разменните монети в обращение намаляха дяловете на монетите от 1 и 2 ст. и от 1 лв., съответно с 0.14, 0.04 и 0.04 процентни пункта. За същия период дяловете на монетите от 5, 10, 20 и 50 ст. и от 2 лв. нараснаха съответно с 0.02, 0.02, 0.07, 0.02 и 0.09 процентни пункта.

За едногодишен период спрямо края на септември 2018 г. в структурата по брой на разменните монети в обращение намаляха дяловете на монетите от 1, 10, 20 и 50 ст. и 1 лв., съответно с 0.16, 0.19, 0.12, 0.13 и 0.02 процентни пункта, а на монетите от 2 и 5 ст. и от 2 лв. нараснаха съответно с 0.12, 0.03 и 0.47 процентни пункта.

През третото тримесечие на 2019 г. наблюдаваната от последните няколко години тенденция към растеж на общата стойност на разменните монети в обращение също се запази, като основен принос за нарастването имат раз-

менните монети от 1 лв. и 2 лв. Общата стойност на монетите от 1 лв. в обращение в края на септември 2019 г. е 157.4 млн. лв., което е най-големият дял (35.08%) в структурата по стойност на разменните монети извън касите на БНБ. С най-малък дял (1.67%) е стойността на монетите от 1 ст.

Спрямо края на предходното тримесечие в структурата по стойност на разменните монети в обращение с 0.79 процентни пункта нарасна дялът на монетите от 2 лв. Намалението на дяловете на останалите номинали – 1, 2, 5, 10, 20 и 50 ст. и 1 лв., е съответно с 0.03, 0.03, 0.02, 0.05, 0.02, 0.06 и 0.58 процентни пункта.

В структурата по стойност на разменните монети в обращение за едногодишен период нарасна дялът единствено на монетата от 2 лв. (с 4.33 процентни пункта). Намалението на дяловете на останалите номинали – 1, 2, 5, 10, 20 и 50 ст. и 1 лв., е съответно с 0.09, 0.13, 0.14, 0.43, 0.65, 1.05 и 1.84 процентни пункта.

II. Неистински и преправени банкноти и разменни монети

За периода юли – септември 2019 г. в Националния център за анализ на БНБ бяха задържани общо 527 броя неистински български банкноти, циркулирали в паричното обращение. спрямо второто тримесечие на 2019 г. те са с 297 броя повече.

Брой на неистинските български банкноти (юли – септември 2019 г.)

	100 лв.	50 лв.	20 лв.	10 лв.	5 лв.	2 лв.
Нециркулирали банкноти	0	0	0	0	0	0
Циркулирали банкноти	3	33	469	22	0	0

Източник: БНБ.

Дялът на задържаните през третото тримесечие неистински банкноти спрямо общия брой на банкнотите в обращение към края на септември 2019 г. е 0.000109%.

В общия брой на задържаните през третото тримесечие на 2019 г. неистински български банкноти най-голям е дялът на тези с номинал 20 лв. (88.99%). Броят на задържаните неистински банкноти от 20 лв. представлява 0.00034% от общия брой на намиращите се в обращение в края на септември 2019 г. банкноти с този номинал. В структурата на задържаните неистински банкноти, циркулирали в паричното обращение, с по-малки дялове са тези от 50 и 10 лв., съответно с 6.26% и 4.17%. Дялът на задържаните 3 броя неистински банкноти от 100 лв. е 0.57%. През третото тримесечие на 2019 г. в Националния център за анализ на БНБ не бяха задържани банкноти от 2 и 5 лв.

В периода юли – септември 2019 г. бяха регистрирани и задържани общо 84 броя неистински български разменни монети, от които 16 броя от 2 лв., 17 броя от 1 лв. и 51 броя от 50 ст. Делът на задържаните през третото тримесечие неистински разменни монети в общия брой на монетите в обращение към края на септември 2019 г. е 0.000003%.

В изпълнение на законите си функции по извършването на експертна оценка на чуждестранни банкноти, задържани на територията на България, през третото тримесечие на 2019 г. в БНБ бяха регистрирани и задържани неистински чуждестранни банкноти, както следва: 616 броя евро (от които 509 броя нециркулирали в паричното обращение), 98 броя щатски долари и 24 броя банкноти от други чуждестранни валути.

III. Негодни банкноти и разменни монети²

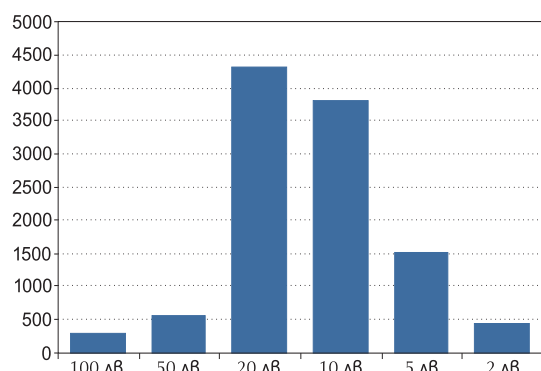
От общия брой проверени за истинност и годност банкноти през периода юли – септември 2019 г. като негодни за последващо използване в паричното обращение бяха отделени 10.9 млн. броя банкноти. Те са с 0.7 млн. броя (6.06%) по-малко в сравнение с отделените като негодни през второто тримесечие на 2019 г.

За едногодишен период (септември 2018 г. – септември 2019 г.) отделените негодни банкноти са 48.2 млн. броя, което е със 7.3 млн. броя (13.15%) по-малко в сравнение с отделените през предходния едногодишен период.

При машинната обработка на банкнотите през третото тримесечие на 2019 г. с най-голям дял в общия брой на отделените като негодни банкноти са тези с номинал 20 лв. (39.53%), следвани от банкнотите от 10 лв. (34.73%). Дяловете на банкнотите с номинали 2, 5 и 50 лв. са съответно 3.96%, 13.90% и 5.16%. Най-малък е дялът на отделените като негодни банкноти с номинал 100 лв. – 2.72%.

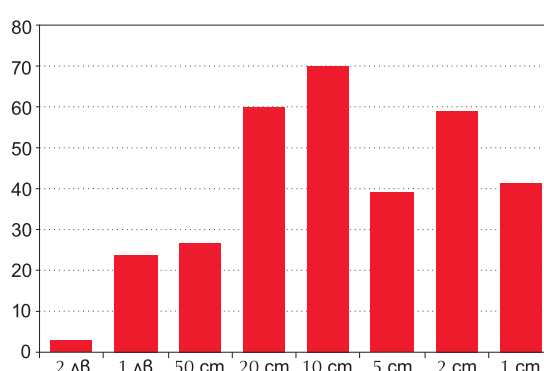
Негодни банкноти (юли – септември 2019 г.)

(хил. бр.)

Негодни разменни монети (юли – септември 2019 г.)

(хил. бр.)

Източник: БНБ.

През третото тримесечие на 2019 г. при обработката на разменни монети в БНБ като негодни за паричното обращение бяха отделени 322.3 хил. броя.,

² Българските банкноти и разменни монети, които през отчетния период са оценени от БНБ като несъответстващи на приетите стандарти за годност и поради това подлежат на унищожаване.

което е с 22.8 хил. броя (7.60%) повече в сравнение с отделените през второто тримесечие. За едногодишен период отделените като негодни разменни монети са 1205.0 хил. броя, което е с 3.3 хил. броя (0.27%) повече в сравнение с отделените през предходния едногодишен период.

ХУДОЖЕСТВЕННОТО ОФОРМЛЕНИЕ НА КОРИЦАТА Е РАЗРАБОТЕНО ВЪЗ ОСНОВА
НА ВЪЗПОМЕНАТЕЛНАТА БАНКНОТА С НОМИНАЛ 20 ЛЕВА, ЕМИСИЯ 2005 г.